

njegove zasluge hoče da iskoriste političke zanatije u svoje stranačke svrhe. Pravo je da se vsaki učitelj, prama svojim političkim osečajima bavi politikom. To je nosve dobro i opravdano, jer ko će drugi da narod politički vasпита, nego on? Ko će drugi da se u selu bavi politikom? Ili da se politika prepusti samo gradu? Učitelj je dužnost, da narod politički uzgaja, ali ne sme se nikad služiti demagoškim sredstvima. Jer njegova je zadaća da narod hrani istinom i pravdom, a ne laskavim obećanjima i šupljim lažnim frazama, koje su nemoguće koje se neće nikada ustvariti. Učitelj treba da dobro vazi svaku svoju reč, koju izreče pred narodom, jer narod dobro pamti a i filozofija je njegova stara i duboka.

Agitator iz izrečenog govora izgubi se iz sela, da se već nikad više u n'emu ne vrati. Sa učiteljem nije tako. On je tu i tu ostaje, na sve zle posledice i svi neuspesi obesit će se na njegova leđa. A narod, pristovica kaže: ko jednom slaže, drugi put mu se ne veruje i kad istinu kaže. To će se dogoditi i učitelju - demagogu, na će se diskreditirati u narodu i porušiti sve svoje uspehe na školskom i prosvetnom polju.

Nedostojno je za narodnog uzgajatelja, da se daće umreči u kola običnog korčeta, budi koje političke stranke. Tim činom spušta se na steben birtaša i kafedžije i skupa s njima vuče iz blata kalijava stranačka kola, da na dan izbora natovare na njih što više vernih izbornika. Uzde drže u ruci oni, koji znadu za selo samo pred izborima. Gospoda, koja iz daleka gledaju selo, a samo kad ga treba onda ponizno k njemu dolaze. Vešt su te se odmah u njemu snalaze. Priznaju se pozdravljaju i rukuju za svakim, interesuju se za sve i svakoza. Rastapaju se upravu od sreće i zadovoljstva, što su među svojim »dobrim narodom«. Koliko laži i neiskrenosti! Neda mo se od ovakvih zavesti, jer nam laskau u i obećavaju samo dok nas dobro iskoriste, a onda će nas odbaciti, kao »sisani limun«!

Ferjalni Savez učiteljstva.

—f Glasnik Ferjalnega Saveza, zvanični organ centrale F. S. izlazi po potrebi. Naslov: Glavno poverjeničtvo Ferjalnog Saveza, Beograd, II. beogr. gimnazija. Urednik: dr. Janže Novak.

—f Prva podružnica učiteljskega Ferjalnega Saveza v Sloveniji. Na zborovanju novomeškega okrajnega učiteljskega društva v Novem mestu dne 10. febr. se je ustanovila tam podružnica F. S., ki nosi ime: »CXLI. podružnica Ferjalnog Saveza pri Okrajnem učiteljskem društvu v Novem mestu«. Predsednik ji je njen vneti agitator in navdušeni propagator tovariš Viktor Pirnat. Zborovanje je bilo radi grdega vremena bilo slabo obiskano, a klub temu se je že priglasilo 34 tovarišev in tovarišice. Povabljeni so tudi tovariši ker zastopa učiteljstvo mnenje, da se v tej nadstrankarski in za nas vse tako važni in koristni ustanovi zbero vsi tovariši in tovarišice brez ozira na svetovno naziranje in strankarsko pripadnost. Nekaj se jih je že odzvalo. Prve težkoče so premagane in z gotovostjo računamo vsaj na 50 članov F. S., ki se polagoma še priglasje. Kaj pa druga okra na učiteljska društva? Ganite se! Pojdite in storite tudi vi tako! V sloji je moč!

—f Skrb za počitnice. Za CXLI. podružnico F. S. pri Okrajnem učiteljskem društvu v Novem mestu, oziroma za ustanovitev njenega Svratišta je uprizorilo novomeško in zavedno stopiško učiteljstvo v novomeškem Narodnem domu 1. februaria ter ponovilo 17. februaria M. Baluckega »Težke ribe«, veselo gro s petjem v 3 dejanjih. Pevske točke priredil ter režijo vodil je prvoboritelj učiteljskega Fer. Saveza tovariš Viktor Pirnat. Predstavi sta obakrat si'ajno uspeli. Še nekoliko takih predstava, in Svratišta novomeške podružnice učiteljskega Fer. Saveza bo tu. Posnemajte!

Iz Jugoslavije.

»Tudi najzvesteji među zvestimi so se nepovoljno dvignili in vložili v »Učiteljskem Tovarišu« z dne 3. novembra 1921 odločen protest proti narašćajojć draginji: Ali nismo sami krivi? Članak je pravilno izračunao, da se je vse 47,7krat podražilo, ali kakor pravi naš kmet: kruna je krajaer«

Dr. Niko Zupanić v »Slovenskem Narodu« z dne 16. novembra 1921.

—Beda je tudi pri učiteljstvu dosegla svoj vrhunec. sila kola lomi, vlada se pozivlja, da mora ona s takojšnjim primeranim, zadovoljivim zvišanjem draginjskih doklad omozočiti učiteljstvu ekzistenco. Kako naj ima učitelj veselje do svojega

težkega poklica, ako ga tlaćio gmatne skrbi ki ga zasledujeo kakor mora. Intenzivno delo v šoli je teda, vsled tega nemogoće. Zato nam s par dinarji dnevno ni nič pomagano. Draginjske doklade na dežel se naj izenaćio z mestu, kajti na deželi se mora tako vse neka % draže nlaćevati kakor v mestu. Poroćenim učiteljicam se naj izenaćio draginjske doklade z drugimi; za enako delo, enako plaćilo. To je zasebna zadeva vsakega posameznika, s kom je poroćen samo da toćno vrši službu. Država se ne vmešuj v zasebne zadeve in se ne okorišćaj z njimi.

— 1. marec je tu toda o draginjskih dokladah se ni ne duha ne sluha. Niti teh borih grošev nam ne izolaća o, ki so jih z velikim pompom dovolili. Kdor hitro da, dvakrat da! Naše sile pa izrabljajo do skrajnosti.

— Za šole ni kuriva. Kakor nam poroćajo, se je zaćasno ukinil pouk na dvei državnih zavodić, in sicer na državni tehnišćki srednji šoli in na državni trgovski akademiji v Ljubljani — ker e zmanjkalo kuriva. Vsa prizadevanja dobiti potrebni kredit za nabavo premoga, so ostala brezuspešna. Zato mora pouk na najvišjem in najvećem obrtnošćkemu in istoćasno tudi na najvišjem trgovskemu ućnem zavodu v Sloveniji prenehati. Poleg teh dvei šol morajo prenehati tudi druge ućne priredive, ki so nastanjene pod streho tehnišće srednje šole (prei državna obrtna šola), namreć delovan'e na keramićnem odelku, pouk v košarskemu tećaju in v tećaji. Uroda za pospeševanje obrta: Prizadetih je nad 800 ućencev in ućenk.

— Šestdesetletnico svojega rostva je praznoval meseca decembra m. l. neumorno in nadvse delavni okrajni šolski nadzornik v Kršćkem g. Ljudevitić Stiasny. Komu izmed slovenskega učiteljstva je neznan ta vzgledni šolnik? Kdo ne rabl njegovih toli praktićnih šolskih knjig, kdo ne ćita z veseljem njegove zanimive, spisne?! Kako je napredovalo šolstvo kršćkega in lićijskega okraja izza leta 1902., odkar je bil imenovan nadzornikom, e razvidno na mnogih novih ali predelanih ter razširjenih šolskih stavbah, a napredek na iz mnogih poućnih predavanj, koje je imelo učiteljstvo teh okrajev pod njegovim spretnim vodstvom. Znal si je pridobiti tekom dolgih let z vzgledno delavnošćio, tovarišćko odkrićosrdnošćio ter oćetovsko dobrodušnošćio srca vsega učiteljstva žel na ni priznanja merodajnih, da bi se ga vsaj ob tej priliki spomnili in mu priznali za resnićne zasluge zaslućeno odlikovanje. Odkrićo rećeno: bili smo razoćarani in ućaljeni, ker smo zaman škali med raznim odlikovanji njegovo ime, G. ubilanta da odlikujmo mi in mu kličemo v znak priznanja in hvalećnosti: »Še mnoga leta med nami zdrav in srećen v prospeh šolstva in učiteljstva! Napraj do skrajnih mej! Mi smo Vaši, Vi ste naši!

— Društvo slušateljev filozofske fakultete prired' za vse učiteljstvo in za vse učiteljski narašćaj ciklus predavanj o metodiki poućka in o šolski disciplini. Predavata višja šolska nadzornika Poljanec in Wester in sicer ob torkih ob 8. uri zvećer v predavalnici št. 77 na univerzi. Vstopnina prosta. — Odbor.

— Odlikovanja. Odlikovani so: z redom sv. Save 4. vrste Bož. Valenta šol. ravn. v Ljubljani, z redom sv. Save 5. vrste ga: Jerica Zemlanova upraviteljica gospodinjске šole v Ljubljani; Konrad Parle, nadučitelj v Metliki; Živana Mitrovićeva, učiteljica v Ljubljani in Slobodan Živojnović, učitelj v Bojancih.

— V Ljutomeru je umirovljen na lastno željo šolski ravnatelj g. I. Robić. Učitelj,eval je nad 53 let, kot podučitelj pri Sv. Jakobu v Slov. goricah v Ptujju, kot nadučitelj pri Sv. Vidu bl. Ptujja in od leta 1893. v Ljutomeru. Za uspešno delovanje na polju vzgoje in pouka je prejel od najviše šolske oblasti zahvalo in priznanje za kar mu iskreno ćastitamo. Pod njegovim vodstvom se e dogradilo naše lepo šolsko poslopje, ki je kinć našega trga in celega okraja. Žal, da je pustila vojna tudi tuka svoje žalostne posledice, ki se ne dajo na mah urediti. Naj bodo vse bridkosti pozabljene! Želimo, da ućiva zaslućeni pokoj u sedanjí ćilosti in miru še mnogo let!

† France Zalar, nadučitelj v Planini pri Raketu nas je za vedno zapustil, preselivši se iz doline gorja in trpljenja u bolji svet. Dne 11. svećana smo spravili njegove pozemelske ostanke u Cerknici k večnemu poćtku. Vkljub slabemu vremenu in neugodnim razmeram se nas je zbralo 28 tovarišev in tovarišice, da izkaćemo zadnji ćast splošno priljubljenemu tovarišu. Pogreb se je konćal zvećer o miraku. Cerkniški pevci so mu zapeli u slovo pred lišćo, u cerkvi in na pokopališću krasne žalostinke. Za sprevedom so šli Sokoli, šolska mladina iz Cerknice, mnogobrojno številu sedanjih prijateljev in znan-

cev. Spreved je kazal, kako ljudstvo poštuje, ceni in ljubi neumornoga delavca na polju prosvete in odgoje. — Po konćanem cerkvenem obredu, predno je zasula našega ljublenega Franceta lopata, sprezovril je g. okr. šol. nadzornik Leopold Puncuh iz Logatca krasne in izbrane besede u slovo materi, sestri, šolski mladini, tovarišem, tovarišicam, prijateljem in znanćem — Dragi France! Nikdar nisem mislil, da Ti bom jaz — starćek kedaj pisal posmrtnice. Spoznal sem Te že kot ćitaka, učiteljsćnika. Kot mlad ućitelj si prišiel večkrat mimogrede u Cerknico me obiskat. Poln življenja, zdravja in navdušenja za delo si prihajal k meni ne u zabavo, pać u pouzvedovat, kako bi loćje u uspešneje izpolnjeval svoj poklic. Bil si u dušo in telesom ućitelj-odgojitelj. Osebo sem se preprićal o krasnih uspehah pri pouku in odgoji u Tvoji šoli. Šolska mladina in starši so Te ljubili in visoko spoštovali. Težka je bila Tvoja služba pri Sv. Trojici. Sam si poućeval 150 ućencev. Napor službe Ti je zadal kal bolezní — smrti. Ko si ji podlegel, bridko so zaplakali Tvoji ućenci in obćani pri Sv. Trojici — »Oh, naš ljubi ućitelj nas je zapustil!« — Mi, navadni zemljani, smo podvrćeni raznim slabostim, ki nas terejo in nam grenijo življenje. Naš pokojnik France ni bil tak. On je bil vedno vesel in dobre volje. Nikdar ga nisem videl jeznega niti nevoljnoga. Bil je jako kolegićalen. Pri zadnjem učiteljskem zborovanju u Grahovem je bil navzoć, ćprav je imel boleznćski dopust. Tokrat mi je pravil, kako se je zdravil in kako se poćuti veliko boljšega. Z velikim zadovoljstvom je povedal tudi, da bo u kratkem nastopil nadučiteljsko mesto u Planini. To se je tudi zgodilo. A u Planini je bil le malo ćasa, vrnil se je moral k materi in sestri u Cerknico na smrt bolan. Pokojni naš ljubi France je bil rojen 4. aprila 1889. u Čohovem pri Sv. Vidu nad Cerknico. Ućiteljšće je konćal leta 1911. u Ljubljani. Tega leta je nastopil službu na enorazrednici pri Sv. Trojici. Tu je služboval do konca šolskega leta 1921/22. Dobil je boleznćski dopust in je bil imenovan nadučiteljem u Planini. V 33. letu je preminil naš ljubi tovariš France Zalar. On je sicer šel u svoje plaćilo, a njegovo delo bo živelo, ker seme prosvete in odgoje, vsejano u rodovitna tla, rodi obilen sad. Mi ostali tovariši in tovarišice smo se poslovlili od njega u solzami u zavestjo ga posnemati u njegovih ćednostih. Predragi France, blag Ti spomin! — Miloš K.

— Usposobljenostne preizkušnje za obće ljudske in za mešćanske šole se prićno na državnom mešćem učiteljšću u Ljubljani dne 24. aprila 1923 ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za priput k usposobljenostni preizkušnji se naj predloće po šolskem vodstvu pravoćasno okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpoćneje do 18. aprila u rukah izpraševalne komisije. Kdor bi ne bil pripušćen, se bo pravoćasno obavestil; posebna vabila k izpitom se ne bodo pošiljala. — Izpraševalna komisija za obće ljudske in mešćanske šole u Ljubljani.

— V ćetrtek, dne 15. t. m. e po dolgotrajni in mukopolni bolesti na Ptujju umrla gospa Julija Luknar, mama naše tovarišice Marijane Luknar učiteljice na dekljišćki šoli Ptuj-okolica. Ob lep' udelećbi obćinstva, nad vse ćastni pa od strani učitelstva, kajti izmed učiteljstva mestnih in obeli tukajšnjih okoćičanskih šol ni manjkalo niti enega, smo telesne ostanke blagopokojne gospe izroćili materi zemlji u soboto, dne 17. februaria. Mošćki pevski zbor otućkega učiteljstva e ob tej priliki pod vodstvom tovariša Ćuleka zapel dve lepi žalostinki, učiteljska zbora obeli okoćičanskih šol — deške in dekljišće — na sta namesto cvetja na grob unoštevaćojć Gregorićeve besede: »Odri sree odri roke, otiraí bratovske solze, sirotam ola šui gorje!« darovala u nek nad vse ćlovekoljubljen namen 300 Din. — Tugioći tovarišici Luknarjevi odkrićo soža'ie, u meni mamići pa mirni poćitek.

Učiteljski pravnik.

—§ Pravna podlaga za našo stanarinu in kurivo. Finanćni zakon za l. 1922. in 1923., razglašen u »Službenih Novinah« št. 105 z dne 9. oktobra 1922, ćlen 200., odreja sledeće: Ućitelj,em in ućiteljicam narodnih šol se daće kot odšćodnina za kuravo, razsvetljava odnosno za stanovanje u kraćinah, kjer se ne plaćuje stanarina, po zakonu o draginjskih dokladah z dne 28. februaria 1922, iz proraćuna dotićnih obćin in sicer: u Beogradu po 80 Din na mesec; u Kragujevcu, Nišu, Subotici Novem Sadu in Velikem Bećekereku po 50 Din na mesec; u drugih okoćnih mestih, kakor Somboru, Višću in Panćevu po 40 Din na mesec; u ostalih mestih kakor tudi kraćih: Beli crkvi, Senti, Žombolju, Veliki Kikindi, Starem Bećeu, Palanki, Turskem Bećeu in Dalnici po 35 Din na mesec, u selih pa po 30 Din na mesec. — V zadnji številki smo navedli pravno podlago o stanarini in kurjavi u oćziru na šolsko zakonodao. — »Stanovsko obrambni oćsek« pov. UJU naj bi zadevo nujno prešćudiral in se posvetovao s kakim pravnikom, kako doseći te naše pravice. Izdelal naj bi vse vloge in nasvetovao pota, ki naj jih poverćenišćtvo še stori u dosego teh zakonitih pravic.

—§ Kaj zahteva učiteljstvo od svojih zastopnikov u krajnem, okrajnem in višćem šolskem svetu? Nić drugoga, kakor zašćito svojih stanovskih pravic! — Će postavijo tata, voljufa prešćestnika, obrećovalca morilca ali razbojnika pred sod-

nika, dobi — ako si ga ne more sam natići — ex offo zastopnika, svojega zastopnika in zašćitnika, kateri ga mora prati, prati in zopet prati, Poudarjati mora vse morebitne delinkventove vrline, vse njegove telesne in duševne slabosti, nblaćevati mora vse prestopke, šćitiiti in varovati mora vse njegove pravice kot ćlovek in državljan in zasledovati vse olajševalne okoćićne povodom prestopka. — Z isto vnmemo, z isto ognjevitostjo in z isto vztrajnošćio, s katero zagovarao odvetnik svojega klijenta, se mora tudi zastopnik učiteljstva u zgoraj navedenih korporacijah potegovati za stanovske pravice posameznih učiteljev, naj si bodo ti kat'egikoli politićnega naziranja, veroizpovedanja ali narodnosti; učiteljski zastopnik mora vedno biti zagovornik in zašćitnik vsega učiteljstva — kajti u navedenih korporacijah se najdejo vedno elementi, kateri si prizadevajo pri vsaki priliki teptati in unićevati ugled učiteljstva. — To mo e naziranje je po izreku izkušćenega pravnika popolnoma pravilno. — Kot mlad fant sem bil pri okrajni učiteljski konferenci izvoljen zastopnikom u okrajnem šolskem svetu. Izmed 26 oddanih glasov sem jih dobil 19 in okrajni šolski nadzornik e rekel u volitvi: »Ćastitam učiteljstvu k tej izvolitvi!« — Spreiel sem sicer mandat, pa nisem si bil svest, kako teško nalogo sem prevzel. — Sprl sem se najpoprej s predsednikom, ker sem se branil pisati sejne zapisnike, sprl sem se s šolskim nadzornikom, ker sem nobi al kupćio stare sušilnice u svrhu adaptacije u šolske namene, sprl sem se u zastopnikom cerkve, ker ie trdil, da vkljub mnogim šolam in učiteljem ljudstvo še brati u pisati ne zna, sprl sem se konećno s svojimi tovariši, ker nisem u zadostni meri zagovarao koristi dvei tovarišev. Po preteku funkcijske dobe sem izroćil svoi mandat zopet tovarišem in ga nisem maral već prevzeti, da si so mi ga ponujali. — Iz navedenega je razvidno, da je stališće ućitelja zastopnika prav tećavno — pa velevažno. Poleg stanovskih pride pa tudi zelo mnogo šolskih in pedagoških vprašanj u pretres, pri katerih je potreba še većje predvarnosti in izkušćenosti. — Volitve u višći šolski svet so konćane. Trdo se nadejamo, da so naši zastopniki u raznih šolskih svetih isfega naziranja kakor pisec teh vrstic.

P. Sk...a.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Posebno ukoslovje zemljepisnega pouka na osnovnih šolah. Za ućiteljšća priredil Fr. Fink. Izdala Slovenska šolska Matica. Natisnila Ućiteljska tiskarna u Ljubljani. Cena 10 Din.

—kpl Slovensko-latinsko-nemški rastlinski imenik slovenskih dežel. Sestavil Alojzij Benković, farmaceut. Izdala Slovenska šolska Matica. Natisnila Ućiteljska tiskarna u Ljubljani. Cena 8 Din.

—kpl Anton Melik: Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za IV. razred srednjih in njim sorodnih šol. Cena vezani knjizi 26 Dinarjev. Založila Jugoslovska knjigarna u Ljubljani.

—kpl Srbska zaćetnica. Za Slovence priredil dr. J. P. Cena brošć, knjigi 12 Din. Založila Jugoslovska knjigarna u Ljubljani.

—kpl Logaritmi, Petdecimale logaritmićne in gonimetrićne (trigonometrićne) tabele. Sestavil Alojz Sodnik, prof. na telm. srednji šoli u Ljubljani. Cena 22 Din. Založila Jugoslovska knjigarna u Ljubljani.

—kpl Mih. M. Stanoević ref. u min. prosv. v p.: Ćitanka za I. i II. razred nižiji zanatsko-trg. i žen. rad. skola. Beograd 1922. Cena —

—kpl Dr. Ljudevitić Pivko in Adolf Schaupt: Telovadba: Razlaga telovadne teorije in navodilo k vodstvu telesnih vaj po Tyršovem sestavu. II. stroka: Orodne vaje. Izdala in založila Slovenska šolska Matica. Natisnila Ućiteljska tiskarna u Ljubljani. Cena 12 Din.

—kpl XX. zvezek: Pedagoški zbornik za l. 1922. priredil dr. K. Ozvald. Izdala Slovenska šolska Matica u Ljubljani. Natisnila Ućiteljska tiskarna u Ljubljani. Cena 12 Din. — Vsebinsko glej med »književnošćio«!

Književnost in umetnost.

—k Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sestavil prof. Anton Melik. Profesor Anton Melik nam je podal že obširen zemljepis naše kraljevine, ki ga sedaj še podrobnije izpolnjuje u opisu posameznih pokrajin in celot; podal nam je zgodovino naše nove kraljevine, ki nam dopolnjuje njegov zemljepis u celoto. Sedaj je izšla zopet knjiga celotnega zemljepisa naše kraljevine, ki je bolj izćrpana, zelo pregledna in prikladna kot ućna knjiga. Posamezna poglavja se dele sledeće: Splošen pregled. — Podroben opis. — Slovensko ozemlje; Slovenija, Slovensko ozemlje u Avstriji, Slovensko ozemlje u Italiji, u Istra, u Hrvatska, — Slavonija, — Dalmacija, — Bosna-Hercegovina, — Crna gora, — Vojvodina, — Srbija. — Pregled narodnogospodarskih razmer. — Mesta in veći kraji. — Profesor Melikov zemljepis se — kakor smo že omenili — posebno odlikuje po preglednosti. U prvem delu nam podaja splošen pregled naše države u zemljepisnem, etnografickem, kulturnem iu politićnem oćziru. Nadaljni podrobni opis se vrši u oćziru na zgodovinske celote, historićne pokrajine. Razvrstitev snovi u posameznih delih se odlikuje po preglednosti iu jedernosti. Lapidarni sestavki omogoćio ućneno toćen pregled in so mu moćna opora za ućenje iu utrditve snovi, ućitelju pa dajejo prosto roko iu prost polet pri razlagi, ki lahko razširja snov iu to podrobno ilustrira, će

se poslužiti prve knjige prof. Melikovega zemljepisa Jugoslavije, ki ga je izdala Tiskovna zadruga. V njej je pa prof. Melikov zemljepis laliko za vzgled vsem našim učim knjigam. Profesor Melikov je namreč posvetil poseben oddelek našim neodrešenim bratom v svoji knjigi. On ima dva posebna oddelka, dodana Sloveniji, i. s.: »Slovensko ozemlje v Avstriji« in »Slovensko ozemlje v Italiji in Istri«. Podrobno poda v vsakem delu posebej narodnostno mejo do kamor sega to ozemlje, tako da si bo v bodoče vsak naš dijak lahko sam napravil etnografsko karto cele Slovenije. Na to smo celo v preteklosti preveč pozabljali, kar se je jasno izkazalo ob prazniku. Ker se prof. Melik ozira v vseh oddelkih posebno na gospodarske razmere obrt, industrijo, trgovino itd. in nam ob koncu še v posebnem sestavku prinaša »pregled narodnogospodarskih razmer«, je knjiga zelo prikladna tudi kot učna knjiga za trgovske, obrtne in meščanske šole ter jo pripravljamo. Vnanja oprema je okusna in solidna. — k.

—k Mih. M. Stanojevič: Čitanka za I. i II. r. niž. zanatsko trg. i žen. rad. škola: Knjiga je razdeljena na pet delov: 1. O delu in obnašanju (o radu i vladanju). 2. O človeku in njegovem zdravju. 3. O domovini (otadžbini), narodu in njegovi prošlosti. 4. Narodni imitatori in basni. 5. O narodu in vremenu.

Prvi del knjige bi moral biti nedvomno najobsežnejši in najpopolnejši. Tudi ne jemlje vpoštev vseh panog rokodelstva, temveč tangira le črveljarstvo in krojstvo, a se to v toliko, kolikor se to zahteva morda za II. razred osnovne šole: kaj dela krojač, kaj rabi za svoje delo. Edino na mestu je nekoliko uvoda pri tozadevnem sestavku o oblačilu v prošlosti, pri starim narodih in pozneje. Takemu uvodu bi pač moralo slediti nekaj o kvaliteti današnjega blaga, o izdelovanju, barvanju in na ta način bi se dal ves pouk koncentrirati. Druga rokodelstva samo našteva. V pojasnilu so sličice, kar je sicer zelo na mestu, toda zopet za to učno stopnjo vsled prevlečke premitivnosti niso prikladne. Da ni preveč enoličnosti, so med posama berila vpletene primerne pesmice, večina v narodnem slogu ter kratke povestice, ki se nanašajo na vedenje, kar dela prav dober vtis; na ta način se lahko učitelj izogne dolgovoznim moralnim pridigam, ker otroci iz povesti sami najdejo jedro in nauk. Ta sledi potem v posebnem sestavku kakor na pr.: Pravila o delu. Pravila uljudnosti: obnašanje na cesti, napram tovarišem, pri jedi itd. Dasi moramo ipoštevati to od prvega početka, se vendar nikdar dovolj ne povdaria in je zlasti na mestu ko stopa otrok v življenje, je torej tudi tu uместno. Drugi del knjige, dasi prekratek, je mnogo boljši od prvega. Takoj prvi berilni sestavek: 20. Čovek je naravnost v ostrem nasprotju z onimi prvoga dela; dasi kratak je vendar le prav dobro, pisan v prikupnem slogu, docela v smislu delavne šole. Učencu da mnogo misliti in se pozlabljati. V tem delu, pogrešamo bolj proti alkoholu. Prijetno se čita berilce: 22. Zdravniki brez posla.

Precej ocher je 3. odd. Na prvem mestu je zelo prikladna »Naša otadžbina«. Vsi berilni sestavki so sestavljeni na podlagi narodnih pravilic kar je zelo na mestu in zadostuje za spoznavanje domovine (zlasti se to tiče srbske zgodovine, ki je vsa v pesništvu in pravljicah). Z berilnimi sestavki se menljajo narodne pesmi, ki imajo zgodovinsko podlago. Med njimi je tudi jedna slovenska: »Pozdravim te gorenska stran«. (Pozdrav zavijači). Slovenci smo zastopani tudi v pesmi: 34. Slovenec, Srbin i Hrvat, Hrvat pa z zgodovinsko pripovedko Vladimira Nazora: 35. Kralj Dmitar Zvonimir. Ostala snov se tiče samo Srbske prošlosti: 36. Car Dušan Silni, 37. Miloš Obilić, 38. Kosovska devolka i. dr. Nekaj celoten pregled zgodovine naše države pa podaja berilni sestavek: 33. Naša narodna prošlost. Ima prednost, da prav v jedrnatih odstavkih poda najvažnejše dogodke, seveda zopet samo iz srbske zgodovine. V prvem odstavku sicer omeni, da ima naš narod tri imena: Srbi, Hrvati i Slovenci in da se država imenuje »drž. S. H. in Sl.« Nato omenja še posavskega kneza Ludovita ter kneza Tomislava; vse ostalo se tiče samo Srbije, kar se nikakor ne more odobravati. Kajti, resnično ujedinitelj se ho izvršilo le potem blagohotnega medsebojnega spoznavanja in razumevanja, kar mora na vsak način posredovati šola in učiteljstvo brez ozira na točasne politične boje in strasti. 4. del govori o »narodnih umotvorih in basnih«. Snov je prav iste vrste kakor v prejšnjih delih; nar. pripov. s poučnim ozadijem in v to knjigo sigurno ne spada, ker knjiga izgubi svoj prvotni namen, če se preveč natrpa s tovrstnim čitvom. — 5. del: o narodu in vremenu spada v čitanko nižje stopnje osnovnih šol. To bi se lahko omenilo pri zapoljenosti na pr. vrtnarstvo, delo na vrtu v raznih letnih časih itd. — Na koncu vsakega berilnega sestavka je »Objasnevanje« in »Vprašanja«. To je v knjigi za šolsko upravo neumestno, ker omejuje učitelja v njegovem razumu; to bi bilo na mestu edinega, če bi knjiga bila namenjena samoukom. Prav dobra stran te knjige pa so slike važnejših pisateljev in pesnikov, ki so podane na koncu pesni ali ber. sest. s kratkim življenjepisom — od. —

—k Logaritmi. Petdecimale logaritmične in gonometrične tabele. Sestavil Alojz Sodnik, prof. Vsebinska: Uvod, Zgodovinski podatki. Splošni uvod v logaritme. Briggsovi logaritmi. Logaritmične tabele naravnih števil. Logaritmiranje. Računske operacije pri Briggsovih logaritmi. Antilogaritmiranje. Praktična uporaba Briggsovih logaritmov. Logaritmi gonometričnih (trigonometričnih) funkcij. Logaritmiranje. Antilogaritmiranje. Pripombe k tabeli III. Pripombe k tabeli IV. Briggsovi logaritmi naravnih števil. Partes proportionalis. Logaritmi gonometričnih (trigonometričnih) funkcij. Logaritmi gonometričnih funkcij skrajnih kotov v prvem kvadrantu. Naravne gonometrične funkcije kotov. Dolžina krožnih lokov za r = 1. Recipročne vrednosti, kvadratni, kubični koreni. Praktične tabele iz matematike in fizike. Sedemdecimale logaritmi obrestovalnih faktorjev. Süßmich-Baumannova tabela o umrljivosti n. Pascalov trikotnik. Nekateri racionalni pravokotni trikotniki (Pitagorejska števila) in -funkcije. Specifična električna provodnost in specifični upor. Število nihajev. Lomni količnik pri prehodu (matrijeve) svetlobe iz sredstva v zrak. Valovne dolžine v solnčnem spektru. Dimenzije in konstante zemlje. Planetni sistem. Solnčna deklinacija, časovna enačba, zvezdni čas. Krajevne koordinate. Razne mere. 1. Anglija. 2. Zedinjene severne ameriške države. 3. Rusija. 4. Starejša mere. 5. Rimske in grške mere. g in g-funkcije. Različne hitrosti. Toraj koeficient. Gostota nekaterih snovi. 1. Trdne snovi. 3. Plini. Absolutna trdnost. Relativna trdnost. Odporna trdnost. Linearni razteznostni koeficient. Kubični razteznostni koeficient. Specifična toplota nekaterih snovi. 1. Trdne snovi. 2. Kapljevne. 3. Plini. Kritična temperatura in kritični pritisk. Notranja toplota provodnosti.

—k Pedagoški Zbornik Slovenske Šolske Matice v Ljubljani. (Letopis). XX. zvezek. Vsebinska: I. Članki in razprave a) K. Ozvald: Kdo je izobražen? b) Dr. Stane Rape: Učitelj in univerzitetna izobrazba. c) Alojzija Stehi: Zamorjene sile. d) Franjo Čibej, stud. phil.: Pota in razpotja v sodobnem »mladinskem gibanju«. e) Fr. Fink: Metodične smernice za pouk slovensčine pri neslovenskih II. Kulturni pregled. a) Franjo Zgeč, stud. phil.: Akademski socialno-pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani. b) K. Ozvald: Zbornik za pučko prosveto. c) K. Ozvald: Hriščanska zajednica mladih ljudi. d) Dr. L. Poljanec: Današnje stanje meščanskih šol v Sloveniji. e) K. Ozvald: Ob tridesetletnici »Nastavnog Vjestnika«. e) K. O.: Prvi doktor pedagogike.

—k Srbska začemica. Za Slovence priredil dr. J. P. Že iz pisateljevega uvoda je razvidno, da knjižica ni toliko namenjena za šolo kot za smouke in posebno je prikladna za male tečaje za proučanje srbohrvaškega jezika. Pisatelj pravi sam: »Spričo velike važnosti srbohrvaškega jezika v naši kraljevini je skoraj nujno, da tudi preprosti Slovence spozna vsaj poglavite posebnosti bratskega srbohrvaškega književnega jezika. Predvsem s cirilico seznaniti preproste Slovence, je bila naloga knjige »Srbska početnica«. Ta nova knjiga »Srbska začemica« spopolnjuje »početnico« v toliko, da seznanja tudi s posebnostmi srbohrvaškega jezika in omogoča tako umevanje in branje srbohrvaščine v pisnu in knjižni. Omenje se seveda na najbistvenejše razlike med srbohrvaščino in slovensčino. Vsakemu Slovincu, ki zna slovensko brati in pisati, bo nudila vse, kar je nujno potrebno, da se uvede v umevanje glavnega državnega jezika v naši kraljevini. Z malim trudom se bo mogel preprosti Slovence ob »Srbski začemici« v toliko izobraziti, da mu srbohrvaščina ne bo tuja, neumljiva, temveč jo bo z malim trudom bral, umel in polagoma tudi sam govoril.« Knjižica obsega najprej cirilico in gajico in razlago znakov. V drugem delu so pisalne in čitalne vaje za cirilico. Tretji del obsega 26 vaj za jezikovnim posebnostmi srbohrvaščine. Četrti del obsega kratka berila. Ob koncu je pridelan slovarček k nememu delu knjige.

Naša samoizobrazba.

—s »O izgovarjavi trdega J«, je predaval pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 tov. Baukari.

—s »O pouku srbohrvaščine«, predaval pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 tov. Čulka.

—s »O pasji steklini«, pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 predaval višji živinozdravnik iz Ljutomera.

—s »Podrobni učni načrti za rokotvorni pouk s potrebnimi opazkami«, predaval pri Trziškem krožku, dne 10. febr. 1923 tov. Debelski.

—s »Šolski odri in mladinske igre«, predaval pri Trziškem krožku dne 10. februarja 1923 tov. Rojca.

—s Dr. Vilhelm Foersterjeva seksualna pedagogika, predavala pri Društvu učiteljev za Maribor dne 15. februarja 1923 g. tov. Ažmanova.

—s Kaj zahteva meščanska šola od učenca, ki prestopi iz ljudske v meščansko šolo, predaval pri Učiteljskem društvu za Svetolenartski okraj dne 7. febr. 1923 tov. ravn. mešč. s. Fr. Šegula.

—s »Dušeslovni poizkusi«, predaval pri Učiteljskem društvu za Svetolenartski okraj dne 7. februarja 1923, tov. Fr. Ljkonec.

—s »K reformi zgodovinskega pouka na naših osnovnih šolah«, predavala pri Učiteljskem društvu za šolski okraj Maribor dne 15. februarja 1923 tov. gđc. Lj. Pelančeva.

Naše narodno prosvetno delo.

ANKETA O NAŠEM NARODNO-PROSVETNEM DELU.

Razumljivo je, da se spričo razmer in borbe za obstanek ni »anketa« obnesla tako kakor bi se, če bi bilo učiteljstvo gmotno vsaj tako situirano da bi s svojo mesečno plačo lahko za prehrano sebe in svoje družine ves mesec izhajalo.

Prejeli smo na naš poziv razprave o sledečih temah:

Nekaj misli o podeželskih šolskih odrih. — Polja narodno-prosvetnega dela. — Lutke v šoli. — Narodno prosvetno delo učitelice ter »Društvo učiteljev«. — Učiteljica na vasi. — Čemu da naj se posveti vse učiteljstvo? — Vzgoja mladine. — O tečajih za odrasla dekleta. — Hvaležnost in plačilo naroda prosvetnim delavcem. — Nerazumevanje naroda do narodno-prosvetnih delavcev.

Malo je, ker je tudi malo kruha, ki nam ga reže država — kakor smo že rekli. Prepričani smo, da ima tudi na šolo to svoj vpliv.

Nekateri so prispevke še obljubili. V prihodnji številki pričnemo tudi s priobčevanjem razprav. Onim, ki so prispevke poslali s podpisom, jim jih tudi tako priobčimo, druge brez podpisa. Tozadevno se bomo ozirali na izraženo željo.

Mnogo tem je ostalo neobdelanih in tudi referati o narodno-prosvetnem delu pri okrajnih učiteljskih društvih nam niso bili doposlani.

ORGANIZACIJA ŠOLSKIH ODROV.

(Iz referata tov. Rojca pri »Trziškem krožku« Okr. učit. društva za Krško.)

Tov. Rojca je pri omenjenem krožku referiral o tej zelo aktualni temi. Njegov referat je bil sprejet s splošnim odobravanjem. Kot rezultat svojih razmotrivanj je podal sledeče smernice za najnujnejše delo v tem pogledu:

Povdaria je, da bi ne smelo biti šole, ki bi ne bila v posesti primerne odra ter podal tudi načrt po katerem naj bi bili ti izdelani.

Predlagal je ustanovitev posebnega odseka za šolske odre (glej opombo spodaj) katerega naloga bi bila:

1. Dajati učiteljstvu nasvete pri gradnji šolskih odrov.

2. Gmotno podpirati šole, ki bi jim no lastnem prizadevanju ne bilo mogoče priti do svojega odra.

3. Zbirati mladinske igre, eventuelno pridobiti pisatelje, če ne drugače z razpisom literarnih nagrad, za spisovanje dobrih šolarskih iger, to je iger v katerih bi mogli nastopiti učenci individualno, kot otroci, a ne kot odrasli. Gotovo število prepisov teh iger bi moral imeti odsek vedno na razpolago, tako, da bi se jih mogla poslužiti vsaka šola, seveda proti odškodnini.

Odsek bi moral nadalje izvršiti načrte za različne izvedljive tipe šolskih odrov in kulis, preskrbeti predloge za slikarje gozdskih kulis, ki naj bi bile izdelane od kakega našega akademičnega slikarja in si sčasoma nabaviti igralno garderobo: kostume, lasulje in drugo, kar bi proti plačilu izposojeval.

Za omogočitev tega odseka pa je treba osnovati gotov denarni fond, v katerem bi moralo vsako šolsko vodstvo, ki bi priredilo kako predstavo, vplačati iz čistega dobička predstav in lastne založbe iger neko določeno vsoto.

Opomba: »Narodno prosvetni odsek pov. UJU« je bil ustanovljen v ta namen, da prevzame organizacijo vsega narodno-prosvetnega dela, torej tudi šolskih odrov. Odsek naj torej sam razpravlja, če bi ne kazalo v odseku samem ustanoviti poseben pododsek za to delovanje. Tudi ostane nim in okrajnim učiteljskim društvom samim odbrto vprašanje če se osnujejo enaki odseki, ki jih ima vever eništvo tudi pri okrajnih učiteljskih društvih.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Otroški oder. Dolnja Lendava. Prekmurje. Dne 2. in 3. februarja so uprizorili učenci meščanske šole v Dolni Lendavi sprevoigro »V kraljestvu palčkov«. Starši in drugo občinstvo je z velikim zanimanjem pričakovalo to uprizoritev, tembolj, ker so skoraj vse priprave za igro vršili šolski otroci sami. Izdelovali so kape za palčke, obleko za kralja in Norčka opremili pod neprisišnim vodstvom učiteljev oder in prestol, napravili zlato posteljičo in darilca za Anico, gobo in kobilo ter sulice za vratarja in stražnike. Celu suflerka je bila iz vrst učenk. Tudi pri sminkanju in toaleti so pomagali ter napisali jako okusno plakate za reklamo in jih primerno okrasili s predmeti iz omenjenih iger. Tako so vsestransko in samotvorno urili svoje zmožnosti in s tem dali učiteljem dovolj prilike v opazovanje. Dasi so bile oba dneva zajedno s to predstavo tudi druge predpustne prireditve, je vendar igra donesla čistega dobička nad 800 Din ki je namenjen za potrebščine ubogim učencem.

—po Dne 11. februarja 1923 se je vršila pri Sv. Andražu v Slo. gor. predstava šolske mladine. Vse točke vzporeda so bile izvršene jako zadovoljivo. Od malih učencev je najbolj ugajal »Mali Jože«, od večjih oče v »Lažnjivi Mileni«. Trud je bil učiteljstvu in mladini slabo poplačan; navzočih je bilo samo okoli 60 oseb! Ni čudno! V nedeljo popoldne dolgotraje večernice, pogreb, dve poroki, kar nasprotuje deloma krajevni navadi!

—po Velika Pirešca pri Zalcu. Na Svečnico so naši šolarji priredili prav lepo uspelo zabavico. Igrali so tri igre, in sicer: »Klepetavi Miček«, »Kaznovani šaljivec« in »Lažnjiva Milena«. Vmes so zapeli nekaj prav mičnih pesmic. Igralci so svoje vloge izborno rešili. Navzočel starši in drugi gledalci so se divili spretnosti in točnosti malih igralcev. Čeravno niso ti še nikoli videli nobene predstave. Splošna želja vseh je bila, da bi še večkrat kaj takega priredili. Gmotni uspeh je bil jako zadovoljiv in bi bil še večji, ako bi ne bilo zmanjkalo prostora Čisti dobiček se porabi za izlet. Tako čaka naše

malčke še eno veselje. Nad gmotnim uspehom na je ceniti moralni uspeh pri ljudstvu. Precej zasluge za dobro uspelo prireditev ima na naš podnačelnik krajnega šolskega sveta, g. Anton Golavšek, Preskrbel in pripravil nam je oder, ne da bi za svoj trud zahteval niti najmanjše odškodnine. Izkazal se je prijatelja šole in mladine. Bog mu plačaj!

—po Šolski oder; Sv. Križ nad Mariborom. V nedeljo, dne 4. svečana je priredila naša šolska mladina prav dobro uspelo šolsko veselico s sledečim vzporedom: 1. Pozdravni govor. 2. Deklamacije: 1. a razred = Zimsko veselje. 2. b razred = Kdo sem. Najboljše vince za otroke. Palček skakalček. Ježovo potovanje. Domovina. 2. razred = Begimček. Znamenje. 3. Mladinska igra: »Snegulčica«. 4. Petje: Večerno solnce. Kak lep zvoni pojejo. Zadovoljni kmetič. Gor čez jezero. Hej Slovani. Narodna himna. Deklamacije so bile zvezane s primernimi vestami in lepo naglašene. Pri igri je rešil vsak igralec svojo vlogo prav povolno. Posebno mični so bili palčki v svojih bujno-barvnih krojih ter »Snegulčica« s svojim ljubkim, nekako tihim glasom. Posamezni prizori v stanovanju palčkov so občinstvo jako zanimali. Prav ubrano in lepo je bilo tudi dvoglasno petje. Med odmori je deklamiral dijak-domačin Askerčevy pesnitve »mejniki«, domači moški pevski zbor na je zapel dve pesmi, kar je celo prireditev še posebno oživilo. Obisk je bil v primeri s prejšnjimi prireditvami dosti boljši. Zato je uporabil šolski vodja to priliko ter je v svojem pozdravnem govoru obrazložil važnost skupnega delovanja šole in doma pri vzgoji šolske mladine. Govoril je o šolskem občisku, o potrebi lepih vzgledov izven šole, v primerenem čitvu za šolarje in o večjem zanimanju staršev za napredek njihove dece. (Najboljše sredstvo proti lenuharjem). Svoj govor, v katerem je primerjal šolo z drevesnico, je končal s pregovorom: Šola in dom sestriči sta dve, nobena brez druge hoditi ne sme! Poslušalci so bili s prireditvijo prav zadovoljni. Akoravno ni bilo določene vstopnine, se je nabralo za uboge šolarje 285 Din. Po igri so bili otroci pogoščeni s kavo in pečivom. 8 najrevnejših dečkov in 8 deklic pa je bilo obdarovanih z obleko. 300 Din je imela šola sama. Dobila jih je za prodani krompir, katerega je nasadil ter obdeloval šol. voditelj lansko leto z večjimi šolarji med opoldanskimi odmori na nekem, poprej že več let neobdelovanem, sedaj za šolski vrt določenem zemljišču. 500 Din je darovala CMD moška podružnica Maribor. 300 Din pa je dal kraj. šol. ogleda dr. R. Pipuš. Ta denar se je deloma porabil za nabavo obleke, deloma pa za šolarsko knjižnico. Imenovanima darovateljema izreka šolsko vodstvo v imenu revnih šolarjev iskreno zahvalo!

Šolske ljudske knjižnice.

—nk Nameravamo ustanoviti v Od-rancih tudi ljudsko knjižnico v šoli, kar je nujno potrebno za mladino ki zapusti šolske prostore. Prosimo vsa dobra sreča, da bi prispevali s kakšno knjigo ali pa z bakšišom. Vse nam je dobrodošlo in že vnaprej prav lepa hvala!

Ljudska predavanja.

—pp Dva roditeljska večera. Na II. mestni deški osnov. šoli v Ljubljani sta se vršila dne 29. januarja in 21. februarja zopet dva roditeljska večera. Pri obeh je predaval tov. Alojzij Potočnik o »Zgodovini ljubljanskega mesta«. Izbral si je to temo z namenom privabiti čim večje število ljubljanskih roditeljev v šolo, ki so baje že »siti« večnih »vzgojnih pridig«, pa bi prišli na ta način obnem v stik z učitelji svojih otrok. Žal se je ta namera skoro popolnoma ponesrečila, zakaj udeležba je bila silno malenkostna: prvič 40 med temi tudi g. mestni šol. nadzornik tov. M. Hočevar, a drugič niti — 20 oseb! Vzlic temu je predavatelj podal svojo temo izredno temeljito in zanimivo, pojasnjeval predavanje s primernimi slikami in risbami na šolski tabli. — Kaj naj storimo odslej? Ali naj prenehamo z roditeljskimi sestanki? Mislim, da ne, saj imamo roditeljem povedati še mnogo, mnogo, zlasti v sedanji povojni dobi, le vabiti bi jih morali s posebnimi listki in ne samo ustno po učencih ter izbrati v ta namen primernejši čas, morda nedeljo popoldne ali popoldne, ker je na večer toliko drugih — zabav!

* To poročilo nam odpira zopet novo vprašanje za naš narod-prosvetni odsek pov. UJU, ker bo sigurno še več enakih slučajev.

se posluži prve knjige prof. Melikovega zemljepisa Jugoslavije, ki ga je izdala Tiskovna zadruga. V njej je pa prof. Melikov zemljepis laliko za vzgled vsem našim učim knjigam. Profesor Melikov je namreč posvetil poseben oddelek našim neodrešenim bratom v svoji knjigi. On ima dva posebna oddelka, dodana Sloveniji, i. s.: »Slovensko ozemlje v Avstriji« in »Slovensko ozemlje v Italiji in Istri«. Podrobno poda v vsakem delu posebej narodnostno mejo do kamor sega to ozemlje, tako da si bo v bodoče vsak naš dijak lahko sam napravil etnografično karto cele Slovenije. Na to smo celo v preteklosti preveč pozabljali, kar se je jasno izkazalo ob prazniku. Ker se prof. Melik ozira v vseh oddelkih posebno na gospodarske razmere obrt, industrijo, trgovino itd. in nam ob koncu še v posebnem sestavku prinaša »pregled narodnogospodarskih razmer«, je knjiga zelo prikladna tudi kot učna knjiga za trgovske, obrtne in meščanske šole ter jo pripravljamo. Vnanja oprema je okusna in solidna. — k.

—k Mih. M. Stanojevič: Čitanka za I. i II. r. niž. zanatsko trg. i žen. rad. škola: Knjiga je razdeljena na pet delov: 1. O delu in obnašanju (o radu i vladanju). 2. O človeku in njegovem zdravju. 3. O domovini (otadžbini), narodu in njegovi prošlosti. 4. Narodni umetniki in basni. 5. O narodu in vremenu.

Prvi del knjige bi moral biti nedvomno najobsežnejši in najpopolnejši. Tudi ne jemlje vpoštev vseh panog rokodelstva, temveč tangira le črveljarstvo in krojstvo, a se to v toliko, kolikor se to zahteva morda za II. razred osnovne šole: kaj dela krojač, kaj rabi za svoje delo. Edino na mestu je nekoliko uvoda pri tozadevnem sestavku o oblačilu v prošlosti, pri starih narodih in pozneje. Takemu uvodu bi pač moralo slediti nekaj o kvaliteti današnjega blaga, o izdelovanju, barvanju in na ta način bi se dal ves pouk koncentrirati. Druga rokodelstva samo našteva. V pojasnilu so sličice, kar je sicer zelo na mestu, toda zopet za to učno stopnjo vsled prevlečke premitivnosti niso prikladne. Da ni preveč enoličnosti, so med posama berila vpletene primerne pesmice, večina v narodnem slogu ter kratke povestice, ki se nanašajo na vedenje, kar dela prav dober vtis; na ta način se lahko učitelj izogne dolgovoznim moralnim pridigam, ker otroci iz povesti sami najdejo jedro in nauk. Ta sledi potem v posebnem sestavku kakor na pr.: Pravila o delu. Pravila uljudnosti: obnašanje na cesti, napram tovarišem, pri jedi itd. Dasi moramo ipoštevati to od prvega početka, se vendar nikdar dovolj ne povdaria in je zlasti na mestu ko stopa otrok v življenje, je torej tudi tu umestno. Drugi del knjige, dasi prekratek, je mnogo boljši od prvega. Takoj prvi berilni sestavek: 20. Čovek je naravnost v ostrem nasprotju z onimi prvoga dela; dasi kratak je vendar le prav dobro, pisan v prikupnem slogu, docela v smislu delavne šole. Učencu da mnogo misliti in se pozlabljati. V tem delu, pogrešamo bolj proti alkoholu. Prijatelj se čita berilce: 22. Zdravniki brez posla.

Precej ocher je 3. odd. Na prvem mestu je zelo prikladna »Naša otadžbina«. Vsi berilni sestavki so sestavljeni na podlagi narodnih pravilic kar je zelo na mestu in zadostuje za spoznavanje domovine (zlasti se to tiče srbske zgodovine, ki je vsa v pesništvu in pravljicah). Z berilnimi sestavki se menjajo narodne pesmi, ki imajo zgodovinsko podlago. Med njimi je tudi jedna slovenska: »Pozdravim te gorenska stran«. (Pozdrav zavijači). Slovenci smo zastopani tudi v pesmi: 34. Slovenec, Srbin i Hrvat, Hrvat pa z zgodovinsko pripovedko Vladimira Nazora: 35. Kralj Dmitar Zvonimir. Ostala snov se tiče samo Srbske prošlosti: 36. Car Dušan Sini, 37. Miloš Obilić, 38. Kosovska devolka i. dr. Nekaj celoten pregled zgodovine naše države pa podaja berilni sestavek: 33. Naša narodna prošlost. Ima prednost, da prav v jedrnatih odstavkih poda najvažnejše dogodke, seveda zopet samo iz srbske zgodovine. V prvem odstavku sicer omeni, da ima naš narod tri imena: Srbi, Hrvati i Slovenci in da se država imenuje »drž. S. H. in Sl.« Nato omenja še posavskega kneza Ludovita ter kneza Tomislava; vse ostalo se tiče samo Srbije, kar se nikakor ne more odobravati. Kajti, resnično ujedinenje se bo izvršilo le potem blagohotnega medsebojnega spoznavanja in razumevanja, kar mora na vsak način posredovati šola in učiteljstvo brez ozira na točasne politične boje in strasti. 4. del govori o »narodnih umetnostih in basni«. Snov je prav iste vrste kakor v prejšnjih delih; nar. pripov. s pončnim ozadjem in v to knjigo sigurno ne spada, ker knjiga izgubi svoj prvotni namen, če se preveč natrpa s tovrstnim čitvom. — 5. del: o narodu in vremenu spada v čitanko nižje stopnje osnovnih šol. To bi se lahko omenilo pri zapoljenosti na pr. vrtnarstvo, delo na vrtu v raznih letnih časih itd. — Na koncu vsakega berilnega sestavka je »Objasnevanje« in »Vprašanja«. To je v knjigi za šolsko upravo neumestno, ker omejuje učitelja v njegovem razumu; to bi bilo na mestu edinega, če bi knjiga bila namenjena samoukom. Prav dobra stran te knjige pa so slike važnejših pisateljev in pesnikov, ki so podane na koncu pesni ali ber. sest. s kratkim življenjepisom — od. —

—k Logaritmi. Petdecimale logaritmične in gonometrične tabele. Sestavil Alojz Sodnik, prof. Vsebinska: Uvod, Zgodovinski podatki. Splošni uvod v logaritme. Briggsovi logaritmi. Logaritmične tabele naravnih števil. Logaritmiranje. Računske operacije pri Briggsovih logaritmi. Antilogaritmiranje. Praktična uporaba Briggsovih logaritmov. Logaritmi gonometričnih (trigonometričnih) funkcij. Logaritmiranje. Antilogaritmiranje. Pripombe k tabeli III. Pripombe k tabeli IV. Briggsovi logaritmi naravnih števil. Partes proportionalis. Logaritmi gonometričnih (trigonometričnih) funkcij. Logaritmi gonometričnih funkcij skrajnih kotov v prvem kvadrantu. Naravne gonometrične funkcije kotov. Dolžina krožnih lokov za r = 1. Recipročne vrednosti, kvadratni, kubični koreni. Praktične tabele iz matematike in fizike. Sedemdecimale logaritmi obrestovalnih faktorjev. Süßmich-Baumannova tabela o umrljivosti n. Pascalov trikotnik. Nekateri racionalni pravokotni trikotniki (Pitagorejska števila) in -funkcije. Specifična električna provodnost in specifični upor. Število nihalev. Lomni količnik pri prehodu (matrijeve) svetlobe iz sredstva v zrak. Valovne dolžine v solnčnem spektru. Dimenzije in konstante zemlje. Planetni sistem. Solnčna deklinacija, časovna enačba, zvezdni čas. Krajevne koordinate. Razne mere. 1. Anglija. 2. Zedinjene severne ameriške države. 3. Rusija. 4. Starejše mere. 5. Rimske in grške mere. g in g-funkcije. Različne hitrosti. Toraj koeficient. Gostota nekaterih snovi. 1. Trdne snovi. 3. Plini. Absolutna trdnost. Relativna trdnost. Odporna trdnost. Linearni razteznostni koeficient. Kubični razteznostni koeficient. Specifična toplota nekaterih snovi. 1. Trdne snovi. 2. Kapljevne. 3. Plini. Kritična temperatura in kritični pritisk. Notranja toplota provodnosti.

—k Pedagoški Zbornik Slovenske Šolske Matice v Ljubljani. (Letopis), XX. zvezek. Vsebinska: I. Članki in razprave a) K. Ozvald: Kdo je izobražen? b) Dr. Stane Rape: Učitelj in univerzitetna izobrazba. c) Alojzija Stebi: Zamorjene sile. d) Franjo Čibej, stud. phil.: Pota in razpotja v sodobnem »mladinskem gibanju«. e) Fr. Fink: Metodične smernice za pouk slovensčine pri neslovenskih II. Kulturni pregled. a) Franjo Zgec, stud. phil.: Akademski socialno-pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani. b) K. Ozvald: Zbornik za pučko prosveto. c) K. Ozvald: Hriščanska zajednica mladih ljudi. d) Dr. L. Poljanec: Današnje stanje meščanskih šol v Sloveniji. e) K. Ozvald: Ob tridesetletnici »Nastavnog Vjestnika«. e) K. O.: Prvi doktor pedagogike.

—k Srbska začemica. Za Slovence priredil dr. J. P. Že iz pisateljevega uvoda je razvidno, da knjižica ni toliko namenjena za šolo kot za smouke in posebno je prikladna za male tečaje za proučanje srbohrvaškega jezika. Pisatelj pravi sam: »Spričo velike važnosti srbohrvaškega jezika v naši kraljevini je skoraj nujno, da tudi preprosti Slovence spozna vsaj poglavitne posebnosti bratskega srbohrvaškega književnega jezika. Predvsem s cirilico seznaniti preproste Slovence, je bila naloga knjige »Srbska početnica«. Ta nova knjiga »Srbska začemica« spopolnjuje »početnico« v toliko, da seznanja tudi s posebnostmi srbohrvaškega jezika in omogoča tako umevanje in branje srbohrvaščine v pisnu in knjižic. Omenje se seveda na najbistvenejše razlike med srbohrvaščino in slovensčino. Vsakemu Slovincu, ki zna slovensko brati in pisati, bo nudila vse, kar je nujno potrebno, da se uvede v umevanje glavnega državnega jezika v naši kraljevini. Z malim trudom se bo mogel preprosti Slovence ob »Srbski začemici« v toliko izobraziti, da mu srbohrvaščina ne bo tuja, neumljiva, temveč jo bo z malim trudom bral, umel in polagoma tudi sam govoril.« Knjižica obsega najprej cirilico in gajico in razlago znakov. V drugem delu so pisalne in čitalne vaje za cirilico. Tretji del obsega 26 vaj za jezikovnim posebnostmi srbohrvaščine. Četrti del obsega kratka berila. Ob koncu je pridelan slovarček k nememu delu knjige.

Naša samoizobrazba.

—s »O izgovarjavi trdega J«, je predaval pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 tov. Baukari.

—s »O pouku srbohrvaščine«, predaval pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 tov. Čulka.

—s »O pasji steklini«, pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 predaval višji živinozdravnik iz Ljutomera.

—s »Podrobni učni načrti za rokotvorni pouk s potrebnimi opazkami«, predaval pri Trziškem krožku, dne 10. febr. 1923 tov. Debelski.

—s »Šolski odri in mladinske igre«, predaval pri Trziškem krožku dne 10. februarja 1923 tov. Rojca.

—s Dr. Vilhelm Foersterjeva seksualna pedagogika, predavala pri Društvu učiteljev za Maribor dne 15. februarja 1923 g. tov. Ažmanova.

—s Kaj zahteva meščanska šola od učenca, ki prestopi iz ljudske v meščansko šolo, predaval pri Učiteljskem društvu za Svetolenartski okraj dne 7. febr. 1923 tov. ravn. mešč. s. Fr. Šegula.

—s »Dušeslovni poizkusi«, predaval pri Učiteljskem društvu za Svetolenartski okraj dne 7. februarja 1923, tov. Fr. Ljkonec.

—s »K reformi zgodovinskega pouka na naših osnovnih šolah«, predavala pri Učiteljskem društvu za šolski okraj Maribor dne 15. februarja 1923 tov. gđc. Lj. Pelančeva.

Naše narodno prosvetno delo.

ANKETA O NAŠEM NARODNO-PROSVETNEM DELU.

Razumljivo je, da se spričo razmer in borbe za obstanek ni »anketa« obnesla tako kakor bi se, če bi bilo učiteljstvo zmotno vsaj tako situirano da bi s svojo mesečno plačo lahko za prehrano sebe in svoje družine ves mesec izhajalo.

Prejeli smo na naš poziv razprave o sledečih temah:

Nekaj misli o podeželskih šolskih odrih. — Polja narodno-prosvetnega dela. — Lutke v šoli. — Narodno prosvetno delo učitelice ter »Društvo učiteljev«. — Učiteljica na vasi. — Čemu da naj se posveti vse učiteljstvo? — Vzgoja mladine. — O tečajih za odrasla dekleta. — Hvaležnost in plačilo naroda prosvetnim delavcem. — Nerazumevanje naroda do narodno-prosvetnih delavcev.

Malo je, ker je tudi malo kruha, ki nam ga reže država — kakor smo že rekli. Prepričani smo, da ima tudi na šolo to svoj vpliv.

Nekateri so prispevke še obljubili. V prihodnji številki pričnemo tudi s priobčevanjem razprav. Onim, ki so prispevke poslali s podpisom, jim jih tudi tako priobčimo, druge brez podpisa. Tozadevno se bomo ozirali na izraženo željo.

Mnogo tem je ostalo neobdelanih in tudi referati o narodno-prosvetnem delu pri okrajnih učiteljskih društvih nam niso bili doposlani.

ORGANIZACIJA ŠOLSKIH ODROV.

(Iz referata tov. Rojca pri »Trziškem krožku« Okr. učit. društva za Krško.)

Tov. Rojca je pri omenjenem krožku referiral o tej zelo aktualni temi. Njegov referat je bil sprejet s splošnim odobravanjem. Kot rezultat svojih razmotrivanj je podal sledeče smernice za najnujnejše delo v tem pogledu:

Povdaria je, da bi ne smelo biti šole, ki bi ne bila v posesti primerne odra ter podal tudi načrt po katerem naj bi bili ti izdelani.

Predlagal je ustanovitev posebnega odseka za šolske odre (glej opombo spodaj) katerega naloga bi bila:

1. Dajati učiteljstvu nasvete pri gradnji šolskih odrov.

2. Gmotno podpirati šole, ki bi jim no lastnem prizadevanju ne bilo mogoče priti do svojega odra.

3. Zbirati mladinske igre, eventuelno pridobiti pisatelje, če ne drugače z razpisom literarnih nagrad, za spisovanje dobrih šolarskih iger, to je iger v katerih bi mogli nastopiti učenci individualno, kot otroci, a ne kot odrasli. Gotovo število prepisov teh iger bi moral imeti odsek vedno na razpolago, tako, da bi se jih mogla poslužiti vsaka šola, seveda proti odškodnini.

Odsek bi moral nadalje izvršiti načrte za različne izvedljive tipe šolskih odrov in kulis, preskrbeti predloge za slikarje gozdskih kulis, ki naj bi bile izdelane od kakega našega akademičnega slikarja in si sčasoma nabaviti igralno garderobo: kostume, lasulje in drugo, kar bi proti plačilu izposojeval.

Za omogočitev tega odseka pa je treba osnovati gotov denarni fond, v katerem bi moralo vsako šolsko vodstvo, ki bi priredilo kako predstavo, vplačati iz čistega dobička predstav in lastne založbe iger neko določeno vsoto.

Opomba: »Narodno prosvetni odsek pov. UJU« je bil ustanovljen v ta namen, da prevzame organizacijo vsega narodno-prosvetnega dela, torej tudi šolskih odrov. Odsek naj torej sam razpravlja, če bi ne kazalo v odseku samem ustanoviti poseben pododsek za to delovanje. Tudi ostane nim in okrajnim učiteljskim društvom samim odbrto vprašanje če se osnujejo enaki odseki, ki jih ima vever eništvo tudi pri okrajnih učiteljskih društvih.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Otroški oder. Dolnja Lendava. Prekmurje. Dne 2. in 3. februarja so uprizorili učenci meščanske šole v Dolni Lendavi sprevoigro »V kraljestvu palčkov«. Starši in drugo občinstvo je z velikim zanimanjem pričakovalo to uprizoritev, tembolj, ker so skoraj vse priprave za igro vršili šolski otroci sami. Izdelovali so kape za palčke, obleko za kralja in Norčka opremili pod neprisišnim vodstvom učiteljev oder in prestol, napravili zlato posteljičo in darilca za Anico, gobo in kobilo ter sulice za vratarja in stražnike. Celu suflerka je bila iz vrst učenk. Tudi pri sminkanju in toaleti so pomagali ter napisali iako okusno plakate za reklamo in jih primerno okrasili s predmeti iz omenjenih iger. Tako so vsestransko in samotvorno urili svoje zmožnosti in s tem dali učiteljem dovolj prilike v opazovanje. Dasi so bile oba dneva zajedno s to predstavo tudi druge predpustne prireditve, je vendar igra donesla čistega dobička nad 800 Din ki je namenjen za potrebščine ubogim učencem.

—po Dne 11. februarja 1923 se je vršila pri Sv. Andražu v Slo. gor. predstava šolske mladine. Vse točke vzporeda so bile izvršene iako zadovoljivo. Od malih učencev je najbolj ugajal »Mali Jože«, od večjih oče v »Lažnjivi Mileni«. Trud je bil učiteljstvu in mladini slabo poplačan; navzočih je bilo samo okoli 60 oseb! Ni čudno! V nedeljo popoldne dolgotraje večernice, pogreb, dve poroki, kar nasprotu e deloma krajevni navadi!

—po Velika Pirešca pri Zalcu. Na Svečnico so naši šolarji priredili prav lepo uspelo zabavico. Igrali so tri igre, in sicer: »Klepetavi Miček«, »Kaznovani šaljivec« in »Lažnjiva Milena«. Vmes so zapeli nekaj prav mičnih pesmic. Igralci so svoje vloge izborno rešili. Navzoč starši in drugi gledalci so se divili spretnosti in točnosti malih igralcev. Čeravno niso ti še nikoli videli nobene predstave. Splošna želja vseh je bila, da bi še večkrat kaj takega priredili. Gmotni uspeh je bil iako zadovoljiv in bi bil še večji, ako bi ne bilo zmanjkalo prostora Čisti dobiček se porabi za izlet. Tako čaka naše

malčke še eno veselje. Nad gmotnim uspehom na je ceniti moralni uspeh pri ljudstvu. Precej zasluge za dobro uspelo prireditev ima na naš podnačelnik krajnega šolskega sveta, g. Anton Golavšek, Preskrbel in pripravil nam je oder, ne da bi za svoj trud zahteval niti najmanjše odškodnine. Izkazal se je prijatelja šole in mladine. Bog mu plačaj!

—po Šolski oder; Sv. Križ nad Mariborom. V nedeljo, dne 4. svečana je priredila naša šolska mladina prav dobro uspelo šolsko veselico s sledečim vzporedom: 1. Pozdravni govor. 2. Deklamacije: 1. a razred = Zimsko veselje. 2. b razred = Kdo sem. Najboljše vince za otroke. Palček skakalček. Ježovo potovanje. Domovina. 2. razred = Begimček. Znamenje. 3. Mladinska igra: »Snegulčica«. 4. Petje: Večerno solnce. Kak lep zvoni pojejo. Zadovoljni kmetič. Gor čez jezero. Hej Slovani. Narodna himna. Deklamacije so bile zvezane s primernimi vestami in lepo naglašene. Pri igri je rešil vsak igralec svojo ulogo prav povolno. Posebno mični so bili palčki v svojih bujno-barvnih krojih ter »Snegulčica« s svojim ljubkim, nekako tihim glasom. Posamezni prizori v stanovanju palčkov so občinstvo jako zanimali. Prav ubrano in lepo je bilo tudi dvoglasno petje. Med odmore je deklamiral dijak-domačin Askerčevy pesnitve »mejniki«, domači moški pevski zbor na je zapel dve pesmi, kar je celo prireditev še posebno oživilo. Obisk je bil v primeri s prejšnjimi prireditvami dosti boljši. Zato je uporabil šolski vodja to priliko ter je v svojem pozdravnem govoru obrazložil važnost skupnega delovanja šole in doma pri vzgoji šolske mladine. Govoril je o šolskem obisku, o potrebi lepih vzgledov izven šole, v primerenem čitvu za šolarje in o večjem zanimanju staršev za napredek njihove dece. (Najboljše sredstvo proti lenuharjem). Svoj govor, v katerem je primerjal šolo z drevesnico, je končal s pregovorom: Šola in dom sestriči sta dve, nobena brez druge hoditi ne sme! Poslušalci so bili s prireditvijo prav zadovoljni. Akoravno ni bilo določene vstopnine, se je nabralo za uboge šolarje 285 Din. Po igri so bili otroci pogoščeni s kavo in pečivom. 8 najrevnejših dečkov in 8 deklic pa je bilo obdarovanih z obleko. 300 Din je imela šola sama. Dobila jih je za prodani krompir, katerega je nasadil ter obdeloval šol. vođitelj lansko leto z večjimi šolarji med opoldanskimi odmori na nekem, poprej že več let neobdelovanem, sedaj za šolski vrt določenem zemljišču. 500 Din je darovala CMD moška podružnica Maribor. 300 Din pa je dal kraj. šol. ogleda dr. R. Pipuš. Ta denar se je deloma porabil za nabavo obleke, deloma pa za šolarsko knjižnico. Imenovanima darovateljema izreka šolsko vodstvo v imenu revnih šolarjev iskreno zahvalo!

Šolske ljudske knjižnice.

—nk Nameravamo ustanoviti v Od-rancih tudi ljudsko knjižnico v šoli, kar je nujno potrebno za mladino ki zapusti šolske prostore. Prosimo vsa dobra sreca, da bi prispevali s kakšno knjigo ali pa z bakšišom. Vse nam je dobrodošlo in že vnaprej prav lepa hvala!

Ljudska predavanja.

—pp Dva roditeljska večera. Na II. mestni deški osnov. šoli v Ljubljani sta se vršila dne 29. januarja in 21. februarja zopet dva roditeljska večera. Pri obeh je predaval tov. Alojzij Potočnik o »Zgodovini ljubljanskega mesta«. Izbral si je to temo z namenom privabiti čim večje število ljubljanskih roditeljev v šolo, ki so baje že »siti« večnih »vzgojnih pridig«, pa bi prišli na ta način obnem v stik z učitelji svojih otrok. Žal se je ta namera skoro popolnoma ponesrečila, zakaj udeležba je bila silno malenkostna: prvič 40 med temi tudi g. mestni šol. nadzornik tov. M. Hočevar, a drugič niti — 20 oseb! Vzlic temu je predavatelj podal svojo temo izredno temeljito in zanimivo, pojašnjevaje predavanje s primernimi slikami in risbami na šolski tabli. — Kaj naj storimo odslej? Ali naj prenehamo z roditeljskimi sestanki? Mislim, da ne, saj imamo roditeljem povedati še mnogo, mnogo, zlasti v sedanji povojni dobi, le vabiti bi jih morali s posebnimi listki in ne samo ustno po učenjih ter izbrati v ta namen primernejši čas, morda nedeljo popoldne ali popoldne, ker je na večer toliko drugih — zabav!

* To poročilo nam odpira zopet novo vprašanje za naš narod-prosvetni odsek pov. UJU, ker bo sigurno še več enakih slučajev.

se posluži prve knjige prof. Melikovega zemljepisa Jugoslavije, ki ga je izdala Tiskovna zadruga. V njej je pa prof. Melikov zemljepis laliko za vzgled vsem našim učim knjigam. Profesor Melikov je namreč posvetil poseben oddelek našim neodrešenim bratom v svoji knjigi. On ima dva posebna oddelka, dodana Sloveniji, i. s.: »Slovensko ozemlje v Avstriji« in »Slovensko ozemlje v Italiji in Istri«. Podrobno poda v vsakem delu posebej narodnostno mejo do kamor sega to ozemlje, tako da si bo v bodoče vsak naš dijak lahko sam napravil etnografično karto cele Slovenije. Na to smo celo v preteklosti preveč pozabljali, kar se je jasno izkazalo ob prazniku. Ker se prof. Melik ozira v vseh oddelkih posebno na gospodarske razmere obrt, industrijo, trgovino itd. in nam ob koncu še v posebnem sestavku prinaša »pregled narodnogospodarskih razmer«, je knjiga zelo prikladna tudi kot učna knjiga za trgovske, obrtne in meščanske šole ter jo pripravljamo. Vnanja oprema je okusna in solidna. — k.

—k Mih. M. Stanojevič: Čitanka za I. i II. r. niž. zanatsko trg. i žen. rad. škola: Knjiga je razdeljena na pet delov: 1. O delu in obnašanju (o radu i vladanju). 2. O človeku in njegovem zdravju. 3. O domovini (otadžbini), narodu in njegovi prošlosti. 4. Narodni umetniki in basni. 5. O narodu in vremenu.

Prvi del knjige bi moral biti nedvomno najobsežnejši in najpopolnejši. Tudi ne jemlje vpoštev vseh panog rokodelstva, temveč tangira le črveljarstvo in krojstvo, a se to v toliko, kolikor se to zahteva morda za II. razred osnovne šole; kaj dela krojač, kaj rabi za svoje delo. Edino na mestu je nekoliko uvoda pri tozadevnem sestavku o oblačilu v prošlosti, pri starim narodih in pozneje. Takemu uvodu bi pač moralo slediti nekaj o kvaliteti današnjega blaga, o izdelovanju, barvanju in na ta način bi se dal ves pouk koncentrirati. Druga rokodelstva samo našteva. V pojasnilu so sličice, kar je sicer zelo na mestu, toda zopet za to učno stopnjo vsled prevlečke premitivnosti niso prikladne. Da ni preveč enoličnosti, so med posama berila vpletene primerne pesmice, večina v narodnem slogu ter kratke povestice, ki se nanašajo na vedenje, kar dela prav dober vtis; na ta način se lahko učitelj izogne dolgovoznim moralnim pridigam, ker otroci iz povesti sami najdejo jedro in nauk. Ta sledi potem v posebnem sestavku kakor na pr.: Pravila o delu. Pravila uljudnosti: obnašanje na cesti, napram tovarišem, pri jedi itd. Dasi moramo ipoštevati to od prvega početka, se vendar nikdar dovolj ne povdaria in le zlasti na mestu ko stopa otrok v življenje, je torej tudi tu umestno. Drugi del knjige, dasi prekratek, je mnogo boljši od prvega. Takoj prvi berilni sestavek: 20. Čovek je naravnost v ostrem nasprotju z onimi prvoga dela; dasi kratak je vendar le prav dobro, pisan v prikupnem slogu, docela v smislu delavne šole. Učencu da mnogo misliti in se pozlabljati. V tem delu, pogrešamo bolj proti alkoholu. Prijatelj se čita berilce: 22. Zdravniki brez posla.

Precej ocher je 3. odd. Na prvem mestu je zelo prikladna »Naša otadžbina«. Vsi berilni sestavki so sestavljeni na podlagi narodnih pravilic kar je zelo na mestu in zadostuje za spoznavanje domovine (zlasti se to tiče srbske zgodovine, ki je vsa v pesništvu in pravljicah). Z berilnimi sestavki se menjajo narodne pesmi, ki imajo zgodovinsko podlago. Med njimi je tudi jedna slovenska: »Pozdravim te gorenska stran«. (Pozdrav zavijači). Slovenci smo zastopani tudi v pesmi: 34. Slovenec, Srbin i Hrvat, Hrvat pa z zgodovinsko pripovedko Vladimira Nazora: 35. Kralj Dmitar Zvonimir. Ostala snov se tiče samo Srbske prošlosti: 36. Car Dušan Sini, 37. Miloš Obilić, 38. Kosovska devolka i. dr. Nekaj celoten pregled zgodovine naše države pa podaja berilni sestavek: 33. Naša narodna prošlost. Ima prednost, da prav v jedrnatih odstavkih poda najvažnejše dogodke, seveda zopet samo iz srbske zgodovine. V prvem odstavku sicer omeni, da ima naš narod tri imena: Srbi, Hrvati i Slovenci in da se država imenuje »drž. S. H. in Sl.« Nato omenja še posavskega kneza Ludovita ter kneza Tomislava; vse ostalo se tiče samo Srbije, kar se nikakor ne more odobravati. Kajti, resnično ujedinenje se bo izvršilo le potem blagohotnega medsebojnega spoznavanja in razumevanja, kar mora na vsak način posredovati šola in učiteljstvo brez ozira na točasne politične boje in strasti. 4. del govori o »narodnih umetnostih in basni«. Snov je prav iste vrste kakor v prejšnjih delih; nar. pripov. s pončnim ozadjem in v to knjigo sigurno ne spada, ker knjiga izgubi svoj prvotni namen, če se preveč natrpa s tovrstnim čitvom. — 5. del: o narodu in vremenu spada v čitanko nižje stopnje osnovnih šol. To bi se lahko omenilo pri zapoljenosti na pr. vrtnarstvo, delo na vrtu v raznih letnih časih itd. — Na koncu vsakega berilnega sestavka je »Objasnevanje« in »Vprašanja«. To je v knjigi za šolsko upravo neumestno, ker omejuje učitelja v njegovem razumu; to bi bilo na mestu edinega, če bi knjiga bila namenjena samoukom. Prav dobra stran te knjige pa so slike važnejših pisateljev in pesnikov, ki so podane na koncu pesni ali ber. sest. s kratkim življenjepisom — od.—

—k Logaritmi. Petdecimale logaritmične in gonometrične tabele. Sestavil Alojz Sodnik, prof. Vsebinska: Uvod, Zgodovinski podatki. Splošni uvod v logaritme. Briggsovi logaritmi. Logaritmične tabele naravnih števil. Logaritmiranje. Računske operacije pri Briggsovih logaritmi. Antilogaritmiranje. Praktična uporaba Briggsovih logaritmov. Logaritmi gonometričnih (trigonometričnih) funkcij. Logaritmiranje. Antilogaritmiranje. Pripombe k tabeli III. Pripombe k tabeli IV. Briggsovi logaritmi naravnih števil. Partes proportionalis. Logaritmi gonometričnih (trigonometričnih) funkcij. Logaritmi gonometričnih funkcij skrajnih kotov v prvem kvadrantu. Naravne gonometrične funkcije kotov. Dolžina krožnih lokov za r = 1. Recipročne vrednosti, kvadratni, kubični koreni. Praktične tabele iz matematike in fizike. Sedemdecimale logaritmi obrestovalnih faktorjev. Süßmich-Baumannova tabela o umrljivosti n. Pascalov trikotnik. Nekateri racionalni pravokotni trikotniki (Pitagorejska števila) in -funkcije. Specifična električna provodnost in specifični upor. Število nihalev. Lomni količnik pri prehodu (matrijeve) svetlobe iz sredstva v zrak. Valovne dolžine v solnčnem spektru. Dimenzije in konstante zemlje. Planetni sistem. Solnčna deklinacija, časovna enačba, zvezdni čas. Krajevne koordinate. Razne mere. 1. Anglija. 2. Zedinjene severne ameriške države. 3. Rusija. 4. Starejša mere. 5. Rimske in grške mere. g in g-funkcije. Različne hitrosti. Toraj koeficient. Gostota nekaterih snovi. 1. Trdne snovi. 3. Plini. Absolutna trdnost. Relativna trdnost. Odporna trdnost. Linearni razteznostni koeficient. Kubični razteznostni koeficient. Specifična toplota nekaterih snovi. 1. Trdne snovi. 2. Kapljevne. 3. Plini. Kritična temperatura in kritični pritisk. Notranja toplota provodnosti.

—k Pedagoški Zbornik Slovenske Šolske Matice v Ljubljani. (Letopis), XX. zvezek. Vsebinska: I. Članki in razprave a) K. Ozvald: Kdo je izobražen? b) Dr. Stane Rape: Učitelj in univerzitetna izobrazba. c) Alojzija Stebi: Zamorjene sile. d) Franjo Čibej, stud. phil.: Pota in razpotja v sodobnem »mladinskem gibanju«. e) Fr. Fink: Metodične smernice za pouk slovensčine pri neslovenskih II. Kulturni pregled. a) Franjo Zgeč, stud. phil.: Akademski socialno-pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani. b) K. Ozvald: Zbornik za pučko prosveto. c) K. Ozvald: Hriščanska zajednica mladih ljudi. d) Dr. L. Poljanec: Današnje stanje meščanskih šol v Sloveniji. e) K. Ozvald: Ob tridesetletnici »Nastavnog Vjestnika«. e) K. O.: Prvi doktor pedagogike.

—k Srbska začemica. Za Slovence priredil dr. J. P. Že iz pisateljevega uvoda je razvidno, da knjižica ni toliko namenjena za šolo kot za smouke in posebno je prikladna za male tečaje za proučanje srbohrvaškega jezika. Pisatelj pravi sam: »Spričo velike važnosti srbohrvaškega jezika v naši kraljevini je skoraj nujno, da tudi preprosti Slovence spozna vsaj poglavite posebnosti bratskega srbohrvaškega književnega jezika. Predvsem s cirilico seznaniti preproste Slovence, je bila naloga knjige »Srbska početnica«. Ta nova knjiga »Srbska začemica« spopolnjuje »početnico« v toliko, da seznanja tudi s posebnostmi srbohrvaškega jezika in omogoča tako umevanje in branje srbohrvaščine v pisnu in knjižni. Omenje se seveda na najbistvenejše razlike med srbohrvaščino in slovensčino. Vsakemu Slovincu, ki zna slovensko brati in pisati, bo nudila vse, kar je nujno potrebno, da se uvede v umevanje glavnega državnega jezika v naši kraljevini. Z malim trudom se bo mogel preprosti Slovence ob »Srbski začemici« v toliko izobraziti, da mu srbohrvaščina ne bo tuja, neumljiva, temveč jo bo z malim trudom bral, umel in polagoma tudi sam govoril.« Knjižica obsega največ cirilico in gajico in razlago znakov. V drugem delu so pisalne in čitalne vaje za cirilico. Tretji del obsega 26 vaj za jezikovnim posebnostmi srbohrvaščine. Četrti del obsega kratka berila. Ob koncu je pridelan slovarček k nememu delu knjige.

Naša samoizobrazba.

—s »O izgovarjavi trdega J«, je predaval pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 tov. Baukari.

—s »O pouku srbohrvaščine«, predaval pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 tov. Čulka.

—s »O pasji steklini«, pri okrajnem učiteljskem društvu za Ljutomer in Gornjo Radgono, dne 11. januarja 1923 predaval višji živinozdravnik iz Ljutomera.

—s »Podrobni učni načrti za rokotvorni pouk s potrebnimi opazkami«, predaval pri Trziškem krožku, dne 10. febr. 1923 tov. Debeljak.

—s »Šolski odri in mladinske igre«, predaval pri Trziškem krožku dne 10. februarja 1923 tov. Rojca.

—s Dr. Vilhelm Foersterjeva seksualna pedagogika, predavala pri Društvu učiteljev za Maribor dne 15. februarja 1923 g. tov. Ažmanova.

—s Kaj zahteva meščanska šola od učenca, ki prestopi iz ljudske v meščansko šolo, predaval pri Učiteljskem društvu za Svetolenartski okraj dne 7. febr. 1923 tov. ravn. mešč. s. Fr. Šegula.

—s »Dušeslovni poizkusi«, predaval pri Učiteljskem društvu za Svetolenartski okraj dne 7. februarja 1923, tov. Fr. Ljkonec.

—s »K reformi zgodovinskega pouka na naših osnovnih šolah«, predavala pri Učiteljskem društvu za šolski okraj Maribor dne 15. februarja 1923 tov. gđc. Lj. Pelančeva.

Naše narodno prosvetno delo.

ANKETA O NAŠEM NARODNO-PROSVETNEM DELU.

Razumljivo je, da se spričo razmer in borbe za obstanek ni »anketa« obnesla tako kakor bi se, če bi bilo učiteljstvo gmotno vsaj tako situirano da bi s svojo mesečno plačo lahko za prehrano sebe in svoje družine ves mesec izhajalo.

Prejeli smo na naš poziv razprave o sledečih temah:

Nekaj misli o podeželskih šolskih odrih. — Polja narodno-prosvetnega dela. — Lutke v šoli. — Narodno prosvetno delo učitelice ter »Društvo učiteljic«. — Učiteljica na vasi. — Čemu da naj se posveti vse učiteljstvo? — Vzgoja mladine. — O tečajih za odrasla dekleta. — Hvaležnost in plačilo naroda prosvetnim delavcem. — Nerazumevanje naroda do narodno-prosvetnih delavcev.

Malo je, ker je tudi malo kruha, ki nam ga reže država — kakor smo že rekli. Prepričani smo, da ima tudi na šolo to svoj vpliv.

Nekateri so prispevke še obljubili. V prihodnji številki pričnemo tudi s priobčevanjem razprav. Onim, ki so prispevke poslali s podpisom, jim jih tudi tako priobčimo, druge brez podpisa. Tozadevno se bomo ozirali na izraženo željo.

Mnogo tem je ostalo neobdelanih in tudi referati o narodno-prosvetnem delu pri okrajnih učiteljskih društvih nam niso bili doposlani.

ORGANIZACIJA ŠOLSKIH ODROV.

(Iz referata tov. Rojca pri »Trziškem krožku« Okr. učit. društva za Krško.)

Tov. Rojca je pri omenjenem krožku referiral o tej zelo aktualni temi. Njegov referat je bil sprejet s splošnim odobravanjem. Kot rezultat svojih razmotrivanj je podal sledeče smernice za najnujnejše delo v tem pogledu:

Povdaria je, da bi ne smelo biti šole, ki bi ne bila v posesti primerne odra ter podal tudi načrt po katerem naj bi bili ti izdelani.

Predlagal je ustanovitev posebnega odseka za šolske odre (glej opombo spodaj) katerega naloga bi bila:

1. Dajati učiteljstvu nasvete pri gradnji šolskih odrov.

2. Gmotno podpirati šole, ki bi jim no lastnem prizadevanju ne bilo mogoče priti do svojega odra.

3. Zbirati mladinske igre, eventuelno pridobiti pisatelje, če ne drugače z razpisom literarnih nagrad, za spisovanje dobrih šolarskih iger, to je iger v katerih bi mogli nastopiti učenci individualno, kot otroci, a ne kot odrasli. Gotovo število prepisov teh iger bi moral imeti odsek vedno na razpolago, tako, da bi se jih mogla poslužiti vsaka šola, seveda proti odškodnini.

Odsek bi moral nadalje izvršiti načrte za različne izvedljive tipe šolskih odrov in kulis, preskrbeti predloge za slikarje gozdskih kulis, ki naj bi bile izdelane od kakega našega akademičnega slikarja in si sčasoma nabaviti igralno garderobo: kostume, lasulje in drugo, kar bi proti plačilu izposojeval.

Za omogočitev tega odseka pa je treba osnovati gotov denarni fond, v katerem bi moralo vsako šolsko vodstvo, ki bi priredilo kako predstavo, vplačati iz čistega dobička predstav in lastne založbe iger neko določeno vsoto.

Opomba: »Narodno prosvetni odsek pov. UJU« je bil ustanovljen v ta namen, da prevzame organizacijo vsega narodno-prosvetnega dela, torej tudi šolskih odrov. Odsek naj torej sam razpravlja, če bi ne kazalo v odseku samem ustanoviti poseben pododsek za to delovanje. Tudi ostane nim in okrajnim učiteljskim društvom samim odbrto vprašanje če se osnujejo enaki odseki, ki jih ima vever eništvo tudi pri okrajnih učiteljskih društvih.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Otroški oder. Dolnja Lendava. Prekmurje. Dne 2. in 3. februarja so uprizorili učenci meščanske šole v Dolni Lendavi sprevoigro »V kraljestvu palčkov«. Starši in drugo občinstvo je z velikim zanimanjem pričakovalo to uprizoritev, tembolj, ker so skoraj vse priprave za igro vršili šolski otroci sami. Izdelovali so kape za palčke, obleko za kralja in Norčka opremili pod neprisišnim vodstvom učiteljev oder in prestol, napravili zlato posteljičo in darilca za Anico, gobo in kobilo ter sulice za vratarja in stražnike. Celu suflerka je bila iz vrst učenk. Tudi pri šminkanu in toaleti so pomagali ter napisali iako okusno plakate za reklamo in jih primerno okrasili s predmeti iz omenjenih iger. Tako so vsestransko in samotvorno urili svoje zmožnosti in s tem dali učiteljem dovolj prilike v opazovanje. Dasi so bile oba dneva zajedno s to predstavo tudi druge predpustne prireditve, je vendar igra donesla čistega dobička nad 800 Din ki je namenjen za potrebščine ubogim učencem.

—po Dne 11. februarja 1923 se je vršila pri Sv. Andražu v Slo. gor. predstava šolske mladine. Vse točke vzporeda so bile izvršene iako zadovoljivo. Od malih učencev je najbolj ugajal »Mali Jože«, od večjih oče v »Lažnjivi Mileni«. Trud je bil učiteljstvu in mladini slabo poplačan; navzočih je bilo samo okoli 60 oseb! Ni čudno! V nedeljo popoldne dolgotraje večernice, pogreb, dve poroki, kar nasprotuje deloma krajevni navadi!

—po Velika Pirešca pri Zalcu. Na Svečnico so naši šolarji priredili prav lepo uspelo zabavico. Igrali so tri igre, in sicer: »Klepetavi Miček«, »Kaznovani šaljivec« in »Lažnjiva Milena«. Vmes so zapeli nekaj prav mičnih pesmic. Igralci so svoje vloge izborno rešili. Navzoč starši in drugi gledalci so se divili spretnosti in točnosti malih igralcev. Čeravno niso ti še nikoli videli nobene predstave. Splošna želja vseh je bila, da bi še večkrat kaj takega priredili. Gmotni uspeh je bil iako zadovoljiv in bi bil še večji, ako bi ne bilo zmanjkalo prostora Čisti dobiček se porabi za izlet. Tako čaka naše

malčke še eno veselje. Nad gmotnim uspehom na je ceniti moralni uspeh pri ljudstvu. Precej zasluge za dobro uspelo prireditev ima na naš podnačelnik krajnega šolskega sveta, g. Anton Golavšek, Preskrbel in pripravil nam je oder, ne da bi za svoj trud zahteval niti najmanjše odškodnine. Izkazal se je prijatelja šole in mladine. Bog mu plačaj!

—po Šolski oder; Sv. Križ nad Mariborom. V nedeljo, dne 4. svečana je priredila naša šolska mladina prav dobro uspelo šolsko veselico s sledečim vzporedom: 1. Pozdravni govor. 2. Deklamacije: 1. a razred = Zimsko veselje. 2. b razred = Kdo sem. Najboljše vince za otroke. Palček skakalček. Ježovo potovanje. Domovina. 2. razred = Begimček. Znamenje. 3. Mladinska igra: »Snegulčica«. 4. Petje: Večerno solnce. Kak lep zvoni pojejo. Zadovoljni kmetič. Gor čez jezero. Hej Slovani. Narodna himna. Deklamacije so bile zvezane s primernimi vestami in lepo naglašene. Pri igri je rešil vsak igralec svojo ulogo prav povolno. Posebno mični so bili palčki v svojih bujno-barvnih krojih ter »Snegulčica« s svojim ljubkim, nekako tihim glasom. Posamezni prizori v stanovanju palčkov so občinstvo jako zanimali. Prav ubrano in lepo je bilo tudi dvoglasno petje. Med odmore je deklamiral dijak-domačin Askerčevy pesnitve »mejniki«, domači moški pevski zbor na je zapel dve pesmi, kar je celo prireditev še posebno oživilo. Obisk je bil v primeri s prejšnjimi prireditvami dosti boljši. Zato je uporabil šolski vodja to priliko ter je v svojem pozdravnem govoru obrazložil važnost skupnega delovanja šole in doma pri vzgoji šolske mladine. Govoril je o šolskem občisku, o potrebi lepih vzgledov izven šole, v primerenem čitvu za šolarje in o večjem zanimanju staršev za napredek njihove dece. (Najboljše sredstvo proti lenuharjem). Svoj govor, v katerem je primerjal šolo z drevesnico, je končal s pregovorom: Šola in dom sestriči sta dve, nobena brez druge hoditi ne sme! Poslušalci so bili s prireditvijo prav zadovoljni. Akoravno ni bilo določene vstopnine, se je nabralo za uboge šolarje 285 Din. Po igri so bili otroci pogoščeni s kavo in pečivom. 8 najrevnejših dečkov in 8 deklic pa je bilo obdarovanih z obleko. 300 Din je imela šola sama. Dobila jih je za prodani krompir, katerega je nasadil ter obdeloval šol. vođitelj lansko leto z večjimi šolarji med opoldanskimi odmori na nekem, poprej že več let neobdelovanem, sedaj za šolski vrt določenem zemljišču. 500 Din je darovala CMD moška podružnica Maribor. 300 Din pa je dal kraj. šol. ogleda dr. R. Pipuš. Ta denar se je deloma porabil za nabavo obleke, deloma pa za šolarsko knjižnico. Imenovanima darovateljema izreka šolsko vodstvo v imenu revnih šolarjev iskreno zahvalo!

Šolske ljudske knjižnice.

—nk Nameravamo ustanoviti v Od-rancih tudi ljudsko knjižnico v šoli, kar je nujno potrebno za mladino ki zapusti šolske prostore. Prosimo vsa dobra sreca, da bi prispevali s kakšno knjigo ali pa z bakšišom. Vse nam je dobrodošlo in že vnaprej prav lepa hvala!

Ljudska predavanja.

—pp Dva roditeljska večera. Na II. mestni deški osnov. šoli v Ljubljani sta se vršila dne 29. januarja in 21. februarja zopet dva roditeljska večera. Pri obeh je predaval tov. Alojzij Potočnik o »Zgodovini ljubljanskega mesta«. Izbral si je to temo z namenom privabiti čim večje število ljubljanskih roditeljev v šolo, ki so baje že »siti« večnih »vzgojnih pridig«, pa bi prišli na ta način obenem v stik z učitelji svojih otrok. Žal se je ta namera skoro popolnoma ponesrečila, zakaj udeležba je bila silno malenkostna: prvič 40 med temi tudi g. mestni šol. nadzornik tov. M. Hočevar, a drugič niti — 20 oseb! Vzlic temu je predavatelj podal svojo temo izredno temeljito in zanimivo, pojašnjevaje predavanje s primernimi slikami in risbami na šolski tabli. — Kaj naj storimo odslej? Ali naj prenehamo z roditeljskimi sestanki? Mislim, da ne, saj imamo roditeljem povedati še mnogo, mnogo, zlasti v sedanji povojni dobi, le vabiti bi jih morali s posebnimi listki in ne samo ustno po učencih ter izbrati v ta namen primernejši čas, morda nedeljo popoldne ali popoldne, ker je na večer toliko drugih — zabav!

* To poročilo nam odpira zopet novo vprašanje za naš narod-prosvetni odsek pov. UJU, ker bo sigurno še več enakih slučajev.